

INESS ZNÁMKOVAL VOLEBNÉ PROGRAMY**PRÍLOHA**

Strany sú uvedené v abecednom poradí

KDH**Rastúci deficit verejných financií****3**

Strana sa hlási k obsahovým reformám v oblasti riadenia verejných financií, ktoré sú nevyhnutné pre riadenie verejných financií z dlhodobého hľadiska. Na druhej strane predstavila množstvo opatrení, ktoré povedú k okamžitému zvyšovaniu výdavkov, pričom vlastné opatrenia, ktorými by nielen eliminovala súčasný deficit, ale aj vytvorila priestor na navrhované zvyšovanie výdavkov, nepredstavila.

Podnikateľské prostredie**2**

Strana predstavuje konkrétne návrhy na zlepšenie podnikateľského prostredia a na podporu veľmi malých podnikov napríklad navrhuje „a zavedenie nízkej paušálnej dane z príjmu a poplatku sociálneho poistenia“. Hodnotenie zhoršuje odhodlanie selektívne podporovať niektoré časti hospodárstva, čo deformuje trhové vzťahy a vedie k umelo udržiavanej neefektívnosti (turizmus, mliekarenstvo...).

Rastúca nezamestnanosť**2**

Program KDH počíta s najrazantnejším znížením odvodov, ktorých aktuálna výška predstavuje významnú bariéru pri zamestnávaní. Plánujú sadzby znížiť na 22% a zaviesť progresívne platenie odvodov, čo ľuďom s nízkou kvalifikáciou uľahčí vstup na trh práce. Navrhujú tiež odvodové prázdniny pre zamestnaných absolventov a dlhodobo nezamestnaných, ktorí by počas jedného roka neplatili odvody. Predstavili tiež návrhy na spružnenie zákonníka práce. Od najlepšieho hodnotenia stranu KDH delí napríklad ambícia podporovať zamestnanosť v regiónoch s vyššou nezamestnanosťou z verejných zdrojov a viera v efektívnejšie využívanie týchto zdrojov.

Neudržateľný I. pilier dôchodkového zabezpečenia**3**

Hoci strana považuje I. pilier za neudržateľný kvôli demografickým zmenám a vysokej miere zásluhovosti, z uvedených návrhov nie je možné posúdiť, či opatrenia na zníženie výdavkov (obmedzenie zásluhovosti) a rozširovanie základu pre výpočet odvodov budú dostatočné na eliminovanie existujúceho deficitu, a tlaku na jeho zvyšovanie vplyvom iných návrhov ako je znížovanie odvodových sadzieb, efektívne znížovanie priemerného veku odchodu do dôchodku, zvyšovanie náhrady pri predčasných dôchodkoch. Strana požaduje urýchlenú nápravu pravidiel druhého piliera, čo by v budúcnosti malo prispieť k zníženiu výdavkov I. piliera.

Zdravotníctvo**3**

Strana identifikuje spoluúčasť ako jeden z nástrojov regulácie spotreby zdravotnej starostlivosti no nešpecifikuje, ako ho mieni využívať. Je odhodlaná zaviesť systém financovania, ktorý obmedzí

prehlbovanie dlhu v systéme, no bližšie neuvádza jeho detaily. Strana detailnejšie nekomentuje úlohu a opodstatnenosť súkromných zdravotných poisťovní v systéme.

ĽS - HZDS

Rastúci deficit verejných financií

5

V programe strany chýbajú opatrenia, ktoré by mohli viesť k úsporám, ktoré by dokázali vyrovnať náklady sľubov. Zároveň strana navrhuje znižovanie dane z pridanej hodnoty a odvodov a takýto krok v čase vysokých schodkov vyžaduje výrazné škrtý na strane výdavkov. Tie však v programe chýbajú.

Podnikateľské prostredie

5

Okrem deklarovanej snahy znížiť administratívnu záťaž, zjednotiť výber daní a odvodov, a "o 25% skvalitniť podnikateľské prostredie" sa pozitíva pre podnikateľské prostredie hľadajú len ťažko. Program navyše obsahuje množstvo návrhov, ktoré budú deformovať trh a zhoršovať podnikanie (odhodlanie regulovať ceny, zníženie úrokov na spotrebiteľských úveroch nízkoprijímovým obyvateľom, téza o potravinovej bezpečnosti, podpora bývania, podpora turizmu rekreačnými poukážkami....).

Rastúca nezamestnanosť

3

V programe Strany ĽS - HZDS sa ani raz nevyskytuje slovo nezamestnanosť. Podpore zamestnanosti sa strana venuje síce len v dvoch, ale zásadných bodoch: navrhuje zaviesť regionálnu minimálnu mzdu, ktorá bude odrážať ekonomickú výkonnosť jednotlivých regiónov, a znížiť odvodové zaťaženie, ktoré, ako správne uvádza, je dôležité pre udržanie a vznik nových pracovných miest. Ani jedno z opatrení však neprekročilo tieň všeobecnej formulácie a strana nenavrhuje žiadne konkrétne opatrenia.

Neudržateľný I. pilier dôchodkového zabezpečenia

5

Strana problémy Sociálnej poisťovne v programe nevidí, ani nerieši. Zabránenie predlžovaniu veku odchodu do dôchodku bude viesť buď k poklesu dôchodkov (ale tomu sa strana bráni) alebo k väčšiemu tlaku na dotáciu zo štátneho rozpočtu.

Zdravotníctvo

5

Strana v programe nerieši hlavné problémy slovenského zdravotníctva – rastúce zadlžovanie poskytovateľov, nejasnú úlohu zdravotných poisťovní v systéme a rozpor medzi rozsahom zdravotnej starostlivosti, na uhradenie ktorej má občan nárok z verejných zdrojov a dostupnými financiami v systéme. Navyše navrhuje zníženie miery spoluúčasti a zvýšenie miezd v zdravotníctve bez zadefinovania zdrojov potrebných na takéto opatrenia.

MOST – HÍD

Rastúci deficit verejných financií

3

Strana v programe okrem obligátnych zaklínadiel (transparencia, korupcia, verejné obstarávanie) predstavila len minimum úsporných opatrení. Metódy ďalšieho znižovania daňového zaťaženia neboli špecifikované. Program síce navrhuje zásadne zreformovať odvodový systém, ale bez jediného spresnenia, akú by reforma mala mať podobu.

Podnikateľské prostredie**2**

Strana deklaruje snahu odstraňovať administratívne bariéry v podnikaní a znížiť náklady zamestnávania. Navrhuje intenzívnejšiu spoluprácu s podnikateľmi pri legislatívnej tvorbe, ktorá by mala zabrániť negatívnym dopadom nových zákonov na podnikateľské prostredie. V niektorých bodoch tejto oblasti sa však program drží na príliš všeobecnej úrovni.

Rastúca nezamestnanosť**4**

Strana identifikuje páľčivé problémy slovenského trhu práce, avšak opatrenia, ktoré navrhuje na dosiahnutie stanovených cieľov sú príliš abstraktné a pre voliča ťažko čitateľné, ako napr.: predefinovať inštitút minimálnej mzdy, zvýšiť mieru flexibility pracovnoprávnej legislatívy a zrealizovať reformu odvodového systému. Jediným číselným vyjadrením je znovuzavedenie vekovej hranice v štátnej službe na 65 rokov, čo však tiež nepomôže produktívnej časti hospodárstva. Strana tiež ako recept na neduhy trhu práce navrhuje pokračovať v PPP projektoch, čo len prispeje k podpore jedného odvetvia na náklady všetkých ostatných.

Neudržateľný I. pilier dôchodkového zabezpečenia**2**

Strana považuje nastavenie prvého piliera za neudržateľné, a navrhuje jeho reformu s cieľom úpravy na zabezpečovaciu dávku pre tých, ktorí si z rôznych dôvodov nenašetrili alebo nebudú môcť našetriť v sporivom pilieri. Nedostatok detailov týkajúcich sa parametrov a presadenia takto zásadnej reformy však neumožňuje prisúdiť známku 1. S návrhom redukcie prvého piliera navyše kolидуje návrh valorizácie zahrňujúcej vianočný dôchodok. Navrhované opatrenia v II pilieri v budúcnosti znížia nároky na rozpočet Sociálnej poisťovne.

Zdravotníctvo**4**

Strana v programe nerieši hlavné problémy slovenského zdravotníctva – rastúce zadlžovanie poskytovateľov, nejasnú úlohu zdravotných poisťovní v systéme a rozpor medzi rozsahom zdravotnej starostlivosti na uhradenie ktorej má občan nárok z verejných zdrojov a dostupnými financiami v systéme.

SDKÚ – DS**Rastúci deficit verejných financií****3**

Strana nešpecifikovala konkrétne oblasti úspor, uviedla všeobecne známe opatrenia, napríklad v oblasti verejného obstarávania. Ak vezmeme do úvahy výdavky na výstavbu nových diaľnic a ciest, výdavky v sociálnom systéme a zdravotníctve, nie je vôbec jasné, či bilancia hospodárenia strany povedie k znižovaniu deficitu verejných financií. Program však obsahuje konkrétne návrhy v oblasti znižovania korupcie a zvyšovania transparentnosti nakladania s verejnými financiami.

Podnikateľské prostredie**2**

Napriek tomu, že program identifikuje niektoré problémy v tejto oblasti, chýba mu komplexnejší prístup a podporuje deformáciu trhového prostredia obnovou investičných stimulov pre investorov v regiónoch s vyššou nezamestnanosťou. Navyše obsahuje opatrenia, ktoré podporujú vybrané odvetvia na úkor iných (napr. podpora zatepľovania, rozšírenie štátnej bonifikácie hypoték, asistencia pri splácaní hypoték a stavebných úverov mladým rodinám).

Rastúca nezamestnanosť**2**

Strana navrhuje opatrenia, ktoré slovenskému trhu práce môžu pomôcť. Navrhuje zaviesť odpočítateľné položky z platenia odvodov pre ľudí s nízkymi príjmami, či zjednodušiť odvodový systém zlúčením všetkých sociálnych odvodov do jedného 25% a zdravotný do 10%. Plánuje zaviesť tzv. medzitrh práce, ktorý umožní ľuď s nižším príjmom paralelne poberať podporu od štátu. Navrhuje zmeny zákonníka práce, ktoré zvýšia flexibilitu pri zamestnávaní a oslabia neadekvátne silnú pozíciu odborov. Zjednodušenie administratívy navrhuje aj pre živnostníkov prostredníctvom ročného platenia tzv. licenčných poplatkov, ktoré nahradia platenie daní a odvodov.

Neudržateľný I. pilier dôchodkového zabezpečenia**3**

Strana nenavrhol žiadne konkrétne opatrenia, ktoré by viedli k finančnej udržateľnosti prvého piliera. Zlepšenie známky na 3 dosiahla navrhnutím zmien v druhom pilieri, ktoré by mali v budúcnosti viesť k nižším schodkom Sociálnej poisťovne a k zvýšeniu hodnoty úspor sporiteľov.

Zdravotníctvo**3**

Strana chce podporiť súťaž v zdravotnom poistení no nešpecifikuje ako. Málo konkrétna je strana v odhodlaní zlepšiť fungovanie poskytovateľov a zabezpečiť ich „spravodlivé“ ohodnotenie. Chce navyšovať mzdy zdravotníkom, peniaze na to chce získať „obmedzením plytvania“. V programe chýbajú riešenia rozporu medzi rozsahom zdravotnej starostlivosti, na uhradenie ktorej má občan nárok z verejných zdrojov a dostupnými financiami v systéme.

Sloboda a solidarita**Rastúci deficit verejných financií****3**

SaS ako jediná strana prepočítala dopady svojich opatrení na rozpočet, pričom navrhované úspory v podstate eliminovala novými výdavkami, čo nepostačuje na zníženie súčasného deficitu. Dopady zavedenia Odvodového bonusu by mali byť na celkový rozpočet neutrálne. Hodnotenie možných sekundárnych pozitív (vyššia spotreba domácností pri vyššom čistom príjme) je nad rámec tejto práce.

Podnikateľské prostredie**1**

Strana úspešne identifikuje hlavné problémy slovenského podnikateľského prostredia a predstavuje konkrétne opatrenia zamerané na ich riešenie. Ako jediná strana jasne deklaruje odhodlanie zrušiť investičné stimuly.

Rastúca nezamestnanosť**1**

Strana SaS navrhuje konkrétne opatrenia, ktoré trhu práce môžu pomôcť, ako napríklad presunúť čo najviac kompetencií zo zákonníka práce na kolektívne vyjednávanie medzi zamestnávateľmi a odbormi, obmedziť postavenie a právomoci odborov, či zrušiť automatické rozšírenie platnosti kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa na Slovensku. Navrhuje tiež zrušiť plošnú minimálnu mzdu a ponechať vyjednávanie o mzdách výlučne na dohodu zamestnanca a zamestnávateľa, resp. na kolektívne vyjednávanie. Trhu práce môže pomôcť aj zrušenie minimálneho vymeriavacieho základu pre živnostníkov. SaS tiež plánuje zrušiť množstvo výnimiek pri dani z príjmu a následne znižovať sadzbu tejto dane. Znižovanie odvodového zaťaženia však strana podmieňuje prijatím konceptu Odvodového bonusu.

Neudržateľný I. pilier dôchodkového zabezpečenia**3**

Podľa volebného programu bude strana garantovať občanom, poberajúcim starobný dôchodok pred zavedením základnej štátnej dávky (Odvodový bonus), dôchodok podľa doterajšieho zákona. Rovnako zachová nároky z prvého piliera súčasných pracujúcich. V programe nie sú žiadne konkrétne návrhy, ktoré by viedli k zníženiu, či znižovaniu budúcich výdavkov SP v strednodobom horizonte. Pozn.: Na stránke Richarda Sulíka www.odvodovybonus.sk je možné sa dočítať o zmenách ako napríklad valorizácia o infláciu, či predĺženie veku odchodu dôchodku na 65 rokov. Z programu však nie je jasné, či sa k týmto parametrom hlási aj strana SaS. V prípade zahrnutia týchto opatrení do programu by strana za túto oblasť dostala známku 2.

Zdravotníctvo**3**

Strana navrhuje transformáciu všetkých nemocníc na kapitálové spoločnosti a zrovnoprávnenie štátnych zariadení s ostatným poskytovateľmi v systéme, čo by mohlo viesť k obmedzeniu neefektívneho hospodárenia. Chce opätovne legitimizovať zisk zdravotných poisťovní, ktorý by mal viesť k vyššiemu tlaku na efektivitu nákupov zdravotnej starostlivosti. V programe chýbajú riešenia rozporu medzi rozsahom zdravotnej starostlivosti, na uhradenie ktorej má občan nárok z verejných zdrojov a dostupnými financiami v systéme a konkrétnejšie návrhy ako riešiť neefektívne fungovanie systému.

Smer – SD**Rastúci deficit verejných financií****4**

Strana vo svojom programe neuviedla žiadne konkrétne postupy, ktoré by mali viesť k zníženiu verejných výdavkov a teda aj deficitu. Za úsporné opatrenia pritom nepovažujeme vyhlásenia a predsavzatia ako napríklad: elektronické aukcie, centrálné obstarávanie, výdavkové stropy či zníženie korupcie, pretože úspešnosť týchto opatrení (cieľov) je podmienená zmenou motivačného nastavenia zamestnancov verejnej správy, ktorí významne ovplyvňujú ich úspešnosť v praxi. Nakoľko program v tejto oblasti neuvádza žiadne konkrétne návrhy, efekt týchto opatrení nie je možné posúdiť.

Podnikateľské prostredie**5**

Strana považuje krízu za dôvod na zvýšenie miery intervencií štátu do trhových mechanizmov. Je preto odhodlaná zosilniť úlohu štátu v ekonomike, čo v kombinácii so selektívnou podporou arbitrárne vybraných odvetví povedie k zhoršeniu podnikateľského prostredia a konkurencieschopnosti Slovenska.

Rastúca nezamestnanosť**5**

Strana SMER - SD, ktorá sa v programe označuje ako vláda, identifikovala problém komplikovanosti daňových a odvodových povinností, okrem vágnych formulácií o ich zjednodušovaní a zlepšovaní podnikateľského prostredia však nenavrhuje konkrétne opatrenia, ako tento stav zlepšiť. Otvorenie deklaruje ďalšie zvyšovanie minimálnej mzdy, pokračovanie v neefektívnej Aktívnej politike trhu práce a posilňovanie úlohy štátu pri riešení problému nezamestnanosti. Plánuje tiež regionálne diferencovanú podporu malého a stredného podnikania.

Neudržateľný I. pilier dôchodkového zabezpečenia

4

Strana nenavrhuje žiadne zmeny, ktoré by viedli k zastaveniu prudkého rastu výdavkov na starobné dôchodky. Na príjmovej strane Sociálnej poisťovne nenavrhuje žiadne nové opatrenia na návrat poisťovne k vyrovnanému rozpočtu, ak by však mala byť dodržaná podmienka zabezpečenia finančnej udržateľnosti, nevyhnutne to znamená zvyšovanie odvodového zaťaženia, alebo rastu dotácií z daňového systému.

Pozn. Strana preberá mnohé časti programu zo Stratégie rozvoja slovenskej spoločnosti, ktorá navrhuje zníženie odvodov do druhého piliera na polovicu. Takýto krok by ešte zvýšil finančnú neudržateľnosť prvého piliera v budúcnosti.

Zdravotníctvo**5**

Táto vládna strana s výnimkou liekovej politiky počas 4 rokov v zdravotníctve neuskutočnila zmeny, ktoré by zlepšili hospodárenie poskytovateľov, fungovanie zdravotných poisťovní či riešili nedostatok financií na zdravotnú starostlivosť, na ktorú majú bezplatne občania nárok zo zákona. Predvolebný program neidentifikuje základné problémy systému a navrhnuté opatrenia povedú k zhoršovaniu situácie.

SMK**Rastúci deficit verejných financií****4**

Strana vo svojom programe neuviedla žiadne konkrétne postupy, ktoré by mali viesť k zníženiu verejných výdavkov a teda aj deficitu. Na jednej strane stanovuje cieľ znižovania odvodov, avšak nenavrhuje žiadne kompenzačné opatrenia, ktoré by reflektovali nižšie príjmy štátu.

Podnikateľské prostredie**3**

Strana tejto oblasti nevenovala príliš pozornosti a namiesto toho kladie dôraz na konkrétne opatrenia v pôdohospodárstve či podporu vybraných regiónov.

Rastúca nezamestnanosť**2**

Strana SMK navrhuje výrazné zníženie odvodov - celkovo až o 10 percentuálnych bodov. Navrhuje tiež čiastočné oslobodenie absolventov od platenia odvodov, čo im môže pomôcť pri uplatňovaní sa na trhu práce, ako aj spružnenie zákonníka práce, aj keď len vo všeobecnej rovine bez konkrétnych opatrení. Na druhej strane však navrhuje selektívnu a výraznú podporu sektora bytovej výstavby, kde očakáva pozitíva v podobe zníženia nezamestnanosti.

Neudržateľný I. pilier dôchodkového zabezpečenia**4**

Strana v programe nepovažuje situáciu v prvom pilieri za problematickú. Z dlhodobého hľadiska síce jej návrh na povinný vstup do druhého piliera pre mladých znižuje výdavky štátneho penzijného systému, ale úvahy transformácii vianočného dôchodku na 13. dôchodok by v budúcnosti ešte zhoršili bilanciu Sociálnej poisťovne.

Zdravotníctvo**4**

Strana navrhuje navýšenie objemu prostriedkov v zdravotníctve cez platbu štátu za jeho poistencov, no nehovorí, ako zabezpečiť, aby boli tieto prostriedky využité efektívne. Rovnako deklaruje podporu

súťaži zdravotných poisťovní, no nedefinuje oblasti, v ktorých by mali poisťovne súťažiť ani ako túto súťaž podporiť. Program je v tejto oblasti málo konkrétny.

INESS - Inštitút ekonomických a spoločenských analýz

Bratislava, 11.5. 2010